शिरःकायेनसंधायप्रेक्षमाणाविचेतसः॥ अपश्यंत्योपरंतत्रनेदमस्येतिदुःखिताः ॥ ५२ ॥ बाहूरुचरणानन्यान्विशिखोन्मथितान्पृथक् ॥ संदधत्योऽसुखाविष्टामूर्छंत्येताःपुनःपुनः॥ ५३॥ उत्कृत्यशिरसश्चान्यान्विजग्धान्मृगपक्षिभिः॥ दृष्ट्वाकाश्चिन्नजानंतिभर्तॄन्भरतयोषितः॥ ५४॥ पाणिभिश्चापराघ्नंतिशिरांसिमधुसूदन॥ प्रेक्ष्यभ्रातॄन्पितॄन्पुत्रान्पतींश्चनिहतान्परैः ॥ ५५ ॥ बाहुभिश्चसखड्गैश्चशिरोभिश्चसकुंडलैः ॥ अगम्यकल्पापृथिवीमांसशोणितकर्दमा॥ ॥ ५६॥ बभूवभरतश्रेष्ठप्राणिभिर्गतजीवितैः॥ नदुःखेषूचिताःपूर्वंदुःखंगाहंत्यनिंदिताः॥ ५७॥ भ्रातृभिःपतिभिःपुत्रैरुपाकीर्णावसुंधरा ॥ यूथानीवकिशोरीणांसुकेशीनांजनार्दन॥ ५८॥ स्रुषाणांधृतराष्ट्रस्यपश्यवृंदान्यनेकशः॥ इतोदुःखतरंकिंनुकेशवप्रतिभातिमे ॥ ५९ ॥ यदिमाःकुर्वतेसर्वारूपमुच्चावचंस्त्रियः॥ नूनमाचरितंपापंमयापूर्वेषुजन्मसु॥ ६० ॥ यापश्यामिहतान्पुत्रान्पौत्रान्भ्रातॄंश्चमाधव॥ एवमार्ताविलपतीसमाभाष्यजनार्दनम् ॥ गांधारीपुत्रशोकार्तादददर्शनिहतंसुतं॥ ६१ ॥ इतिश्रीमहाभारतेस्त्रीपर्वणिस्त्रीविलापप०आयोधनदर्शनेषोडशोऽध्यायः॥ १६ ॥ ॥ ७ ॥ वैशंपायनउवाच दुर्योधनंहतंदृष्ट्वागांधारीशोककर्शिता॥ सहसान्यपतद्भूमौछिन्नेवकदलीवने ॥ १ ॥ सातुलब्ध्वापुनःसंज्ञांविक्रुश्यचविलप्यच ॥ दुर्योधनमभिप्रेक्ष्यशयानंरुधिरोक्षितं ॥ २ ॥ परिष्वज्यचगांधारीकृपणंपर्यदेवयत्॥ हाहापुत्रेतिशोकार्ताविललापाकुलेंद्रिया ॥ ३ ॥ सुगूढजत्रुविपुलंहारनिष्कविभूषितं ॥ वारिणानेत्रजेनोरःसिंचंतीशोकतापिता ॥ ४ ॥ समीपस्थंहृषीकेशमिदंवचनमब्रवीत्॥ उपस्थितेऽस्मिन्संग्रामेज्ञातीनांसंक्षयेविभो॥ ५॥ मामयंप्राहवार्ष्णेयप्रांजलिर्नृपसत्तमः॥ अस्मिन्ज्ञातिसमुद्धर्षेजयमंबाब्रवीतुमे ॥ ६॥ इत्युक्तेजानतीसर्वमहंस्वव्यसनागमं ॥ अब्रुवंपुरुषव्याघ्रयतोधर्मस्ततोजयः ॥ ७॥ यथाचयुध्यमानस्त्वंनवैमुह्यसिपुत्रक॥ ध्रुवंशस्त्रजितान्लोकान्प्राप्स्यस्यमरवत्प्रभो ॥ ८॥ इत्येवमब्रुवंपूर्वंनैनंशोचामिवैप्रभो ॥ धृतराष्ट्रंतुशोचामिकृपणंहतबांधवं॥ ९॥ अमर्षणंयुधांश्रेष्ठंकृतास्त्रंयुद्धदुर्मदं॥ शयानंवीरशयनेपश्यमाधवमेसुतं॥ १० ॥ योऽयंमूर्धावसिक्तानामग्रेयातिपरंतपः ॥ सोयंपांसुषुशेतेऽद्यपश्यकालस्यपर्ययं॥ ११ ॥ ध्रुवंदुर्योधनोवीरोगतिंनसुलभांगतः॥ तथात्वभिमुखःशेतेशयनेवीरसेविते॥ १२ ॥

दुर्योधनमिति॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥

Digitized by Google